

Universul Literar

— PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 100 lei. în străinătate pe un an 200 lei. —

Regele George V-lea al Angliei la Regatele dela Cowes

Pe bordul yachtului „Britania” Suveranul ia parte la manevrare.

Lipsa de cultură a scriitorilor tineri

Criza literară prin care trecem astăzi este datorită și lipsei de cultură a scriitorilor tineri. Materialismul hipertrofic din zilele noastre a ucis orice urmă de idealism ce mai vibra în inimile tinerimei. Prea mult grăbită s'atingă piscurile artei, această rezervă a viitorului nostru literar și artistic, n'are timp de cetit și se grăbește, mai ales, să publice necontrolat.

Scriitorii mari ai lumii au fost înzestrați nu numai cu un puternic talent, dar și cu o foarte întinsă cultură generală. Balzac a început să scrie la 40 de ani, după ce și-a însușit o admirabilă cunoștință despre lume și despre cărți.

Emile Zola, acest covârșitor realist și spirit de observațiune, uimește nu numai prin coloritul sugestiv al tipurilor sau societăților ce le descrie, dar și prin acea vastă erudiție care-i îngăduie să vorbească în toate domeniile ca un tehnician.

Dintre poezii noastre ilaștri, genialul Eminescu, marele Coșbuc și impecabilul Macedonski se bucurau de o cultură superioară, cel dintâi având și cunoștințe adânci de limba și lite-

ratura samscrită, cel din urmă având viziunea coloristică a lumii retrospective la înălțimea unui Théophile Gautier.

Din pricina uscăciunii sufletești și a inerției intelectuale, lipsește epocăi noastre romanul ei caracteristic, cu toate că vremurile sub care trăim au o perspectivă istorică.

Din pricina pustiuului de idei și a absenței talentului real și profund, sacerdoți Erateinei din vremea noastră, în loc să se ridice la nebănuitele dar superbe culmi ale artei, se complac într-o atmosferă de visătorie lenevoasă și frivolă, acoperindu-și pustiuul cu sonorități și ritmuri, ce se trudesesc zadarnic să ia caracterul unei școli.

Starea aceasta de lucruri n'are însă nimic îngrijorător. Este numai liniștea mării înaintea de furtună, sau, poate, popasul unei lumi care și-așteaptă profetul.

Acest apostol va veni, trebuie să vină, ca să reaprindă torța frumosului sub cerul sguduit de prea multele plăceri — banale și grotești — ale pământului.

L. I.

Din ciudățeniile oamenilor mari

Sălbăticia lui Ibsen

George Brandes într-o amintire a sa despre Ibsen povestește cum o dată găsindu-se la Sandviken, lângă Cristiania și aflând că Ibsen locuiește într-un hotel s'a hotărât împreună cu prietenii săi, artiști norvegieni să-l invite pe Ibsen la masă. Dar cum i-a spus de aceasta, Ibsen a început să se împotrivescă. Totuși Brandes a continuat să-l convingă.

— Câți o să fim la masă? întrebă Ibsen în cele din urmă.

— Nouă, răspunse Brandes.

— Eu nu mânânc nici o dată într-o societate așa de numeroasă.

— Dar toți suntem artiști, persoane străine n'au să fie. Apoi masa va fi în același hotel în care locuiești, așa că nu vei avea nevie să te schimbi și să eși chiar din hotel.

Vestea însă s'a răspândit în oraș și foarte mulți voiau să asiste la masă. Brandes neputând să refuze, dar și s'accepte fără aprobarea lui Ibsen, se ducea pentru fie care nou invitat și-l întreba pe acesta dacă consimte.

— Este și o damă care vrea să asiste la masă.

Ibsen refuză categoric.

— Dar dama nu e din cele tinere, e o femeie rotunjioară, veselă, caută să-l convingă, Brandes.

— Mie nu'mi plac nici vesele nici rotunjioare.

— Și totuși, adaogă Brandes, odată

n'ai fost prea indiferent cu o mătușă a ei.

— Asta e altătreabă. La urmă, lasă-o să vie.

La ora fixată pentru masă, Ibsen constată că Brandes era în frac, pe când el era în hamă de stradă.

— Cum? d-ta te duci în frac? Eu n'am frac!

— Nu face nimic, poți merge și așa.

— Dar dama aceea? Și ea este acolo?

— Și ea și încă câte-va

— Câți sunteți cu toții?

— Douăzeci și doi.

— Scandal! Asta e trădare! D-ta mi-ai spus că vor fi numai 12! Eu nu mai merg!

Cu greu Brandes l'a convins, dar Ibsen a fost supărat, bosumflat, tot

timpul s'a uitat în farfuria lui. Când la șampanie, Brandes a început să vorbească în onoarea lui Ibsen, acesta l'a oprit imediat. Dar Brandes nu s'a dat înapoi și l'a rugat pe Ibsen să-l asculte până ce va termina.

Când Brandes a terminat, Ibsen i-a ripostat numai atât:

— La curândarea aceasta eu potes răspunde multe, dar prefer să tac.

— Mai bine răspundeți, maestre, l'au rugat conmesenii, dar Ibsen le-a răspuns scurt:

— Prefer să tac!

Când în cele din urmă un actor a luat cuvântul și a spus:

— Vecina mea, mă roagă să exprim d-lui Ibsen recunoștința tuturor femeilor cari s'au consfințit teatrului și să-i spun, că nu sunt roluri pe cari le-ar juca cu mai mare plăcere de cât rolurile sale.

Ibsen l'a întrerupt brusc.

— Eu nu scriu roluri, domnule eu descriu tipuri și nici odată n'am în vedere pe cutare sau cutare actor.

Ibsen, spune Brandes, nu și da absolut seamă de impresia pe care o făcea asupra ommesenilor săi supărarea și manierele brutale cu care le răspundea. Iar când s'a sculat de la masă, i-a spus foarte naiv lui Brandes:

— Serbarea a trecut foarte bine!

Și el era absolut sincer în cea ce afirma, adaogă Brandes la istorisirea lui.

Oamenii mari au uneori ciudățeniile copiilor răzgâiați.

Literatura memorialistică despre ei este foarte convingătoare despre aceasta

Leandru

Din alte țări

— Din anii tineri —

Din alte țări cu-n cer etern senin, re'ntoarsă...
Toți macii din răzor cu drag zâmbesc la tine,
Și tutulor le pare-acum atât de bine
Că iar veniși la noi... tot bună, tot voioasă.

Nici când n'am încercat mai mare biruință
A vre-unui dor adânc și-atâta nostalgie
De glasu-ți mângâios, — duioasă melodie
Ce-a'ncătușat profund întreaga mea ființă.

Aprinde faclii iar în templul de-adorare,
Pios să'ngân iar psalmi din pagini de iubire;
Pios ca un buinc citind într-o psaltire
Prin fum de tămâeri în zi de sărbătoare.

Constanța

Constantin Mucșo

Literatura contemporană poloneză

Vladislav Reymont. - Stephan Zeromski. - Valcav Sieroszewski

Am arătat într'un alt articol cum *Boleslav Prus*, *Sventochovski* și *Orzesko* erau reprezentanții pozitivismului în literatura poloneză. Dar această epocă durează puțin și încă din 1890 se constată o revenire la naționalism sub drapelul patriotizmului. Printre pleiada de scriitori polonezi naționaliști se manifestă câte-va talente reale. Cei mai de seamă reprezentanți ai generației tinere poloneze sunt *Reymont*, *Zeromski* și *Sieroszewski*.

Vladislav Reymont (născut 1868) este dotat cu un talent larg literar, care de și în primele lucrări se caracterizează prin o mare înclinare spre filozofie în dauna dezvoltării acțiunii unei povestiri, totuși în ultimele sale opere literare se arată un realist de o putere artistică uimitoare. De și viața orașelor, a satelor, a nobilimei fusese cunoscută de polonezi și înainte de *Reymont*, totuși numai în scrierile lui se întâlnesc descrise noi centre de viață industrială și intelectuală, unde fabricile, lucrătorii și căile ferate au schimbat și fisionomia peisagiului, și sufletul și exteriorul maselor populare.

Descoperirea acestor noi lumi este arătată în cartea lui „*Lumea făgăduită*” în care *Reymont* descrie orașul *Lodz*, acest *Manchester* polonez, și care și-a întins mâinile în satele și pădurile din vecinătate, ca o caracteristică pentru ca să le înghită și să sugă toate sucurile din oameni și din lucruri

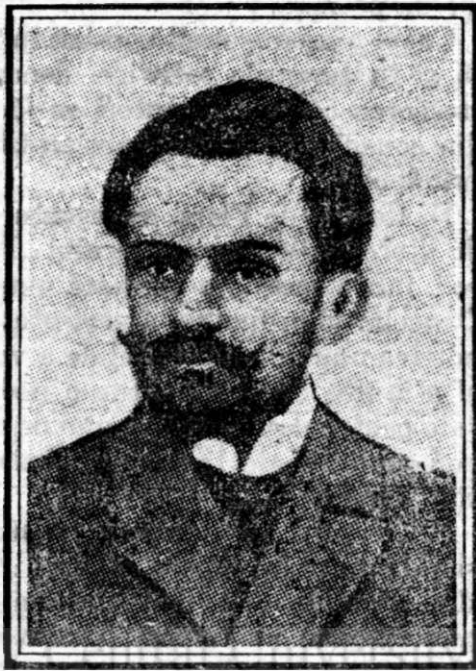
VLADISLAV REYMONT

și s'arunce milioane în mâinile câtorva oameni. În general viața complicată a orașului industrial, în care se ciocnesc interesele evreilor bogați, a fabricanților germani, a intelectualității poloneze și a lucrătorilor și în care rolul principal îl joacă femeile este exprimată în acest roman cu un talent rar.

Lucrarea aceasta amintește „*Război și Pace*” a lui *Tolstoi*, de oarece și aci nu este un erou principal ci o mulțime; prințul *Andrei* din ro-

manul lui *Tolstoi* este aci reprezentat prin *Borovetzki*.

Borovetzki în „*Lumea făgăduită*” a avut tot ce a vrut, dar n'a avut parte de fericire. „*Vina mea, este că sufăr de foame după adevărata iubire*, spune el *Ancăi*, „*vechei și dragei lui prietne Anca din Kucova, care a găsit fericirea sa în îndeplinirea datoriei sale și în operele de binefacere. Anca această este idealul femeii care iubește și se sacrifică.*”

ȘTEFAN ZEROMSKI

Una din ultimele sale lucrări, — patru mari volume despre „*Țărani*” — este scrisă cu mult entuziasm. Țăranii lui sunt arătați în lumina adevărată, oameni fără nici un fel de sentimentalitate și poezie. Este mai mult o pagină din epeea poporului de cât o descriere sinceră și științifică.

Cu mult entuziasm a fost salutăată de opinia publică poloneză apariția în lumea literară a lui *Ștefan Zeromski* (născut în 1864) acest om scump inimii omenesci dar groaznic pentru sufletul ei este autorul „*Oamenilor fără patrie*” și al „*Cenușei*”. Eroul celui dintâi roman renunță la iubirea celei mai sfinte femei și se consacră serviciului umanității... Pentru *Zeromski* la fundamentul naturii omenesci stă răul și nu binele, totuși pentru el omul este ceva sfânt și nimeni n'are dreptul de a face rău omului. În comparație cu *Reymont*, *Zeromski* este un subiectivist. El este mai ales preocupat de reprezentanții *Bohемiei* din toate straturile sociale, mai ales de scriitori, de tinerii tuberculoși, cari în *Rusia* nu se prea pot ocupa cu politica, dar cari au tot timpul de a pătrunde în esența lucrurilor, șezând în jurul unui pahar de ceai fără rom, c'o țigare în gură, până ce mor în mizerie de boală și suferință. Acest fel de oameni au fost numiți „*ideologii vremurilor noi*”. Foarte cetit și comentat a fost romanul lui

„*Cenușa*”. Aci, cu mult entuziasm sunt reprezentați legionarii polonezi din timpul războaelor lui *Napoleon*. Autorul se ridică în acest roman până la înălțimi amețitoare, cetitorul este cucerit de înălțimea idealurilor și puterea fantaziei. Romanul acesta ar trebui să fie tradus în limba românească pentru educația sentimentului național în tineret. Cu romanul acesta și cu altele scrise în același spirit de marii romancieri polonezi s'a adăpat generația de azi a *Poloniei*.

Stilul lui *Zeromski* exprimă individualitatea lui, uneori el este foarte nervos și trece la un entuziasm visător. Forma la *Zeromski* este vecinic aceeași. *Zeromski* este descendentul unor oameni foarte nervoși și predilecția lui pentru *ratații* și *bohемieni* nu este accidentală.

În depărtarea *Siberiei* între *iacuzzi* și *tunguzi* a fost aruncat de soartă un alt reprezentant al intelectualității poloneze și un mare scriitor *Valcav Sieroszewski*, un om cu un mare suflet și cu credință în bună-tatea omenească. *Sieroszewski* a făcut o descriere plină de un interes captivant a vieții acestor oameni pe jumătate sălbateci. Și acolo sunt oameni, spune el, cari se jertfesc pe sine pentru a salva poporul lor și a păstra tradițiile lui bătrânești.

Sieroszewski pictează artistic tablourile naturii siberiene; povestirile lui obiective se revarsă ca un torent puternic și el știe să sustragă atenția cetitorului său asupra acțiunii pe care o dezvoltă. El a făcut cunoscută

VALCAV SIEROSZEWSKI

viața din *taiga* siberiană, viața pescarilor din mijlocul *iurtelor* siberiene în mijlocul eternului îngheț. Lucrările sale despre viața siberiană sunt rezultatul a doisprezece ani trăiți în aceste locuri sălbatece și primitive. Cunoștința și descrierea acestor meleaguri necunoscute până la el, face din *Sieroszewski* și pe unul din cei mai de seamă geografi, în cât până și *Academia imperială de științe din Petersburg* a trebuit să'l alegă membrul ei, de și el fusese un deportat

politic. Aceași Academie îl trimite pe contul ei în Japonia ca să continue lucrările sale începute mai înainte.

În ultimul timp el a scris „Povești Chineze”. Lucrările lui sunt tot atât de cunoscute în Polonia ca și în Rusia și ar fi de dorit să fie cunoscute și la noi.

La numele acestor trei scriitori talentați polonezi se pot adăoga și numele încă a unei întregi pleade de scriitori cari se bucură de asemenea de o mare stimă și admirație în Polonia și complectează o generație care a însemnat mult în renașterea polonă. Acestea sunt Adam Szimanski, Andrei Nemoevski, Leo Belmont, Zygmunt Nedzwiedski.

Bine înțeles că cu enumerarea acestor scriitori și ușoara caracteristică a lor n'am sfârșit a spune totul despre literatura poloneză contemporană, de aceea vom reveni într'un viitor articol despre poezia nouă poloneză și despre moderniștii polonezi, cari au jucat un rol foarte mare nu numai în viața sufletească a Poloniei, dar și în țările apusene, unde au putut pătrunde și unii din ei chiar s'au încetățenit.

Dr. I. Dusclan

Nu pot să cred...

...Dar nu-mi vine să cred că totă
E mort, e dus pe veșnicie...
Li s'a părut acelor oameni
Cari spun c'au fost în bătați
Și l-au văzut murind acolo
Lovit de-al morții glonț năprasnic,
Sbătându-se'ntru'un lac de sânge !...
Văzut-au ei acest film groasnic !...
Dar cum s'ar fi'ndurat să moară,
Să-și lase părăsit copilul
Ce-și caută plângând pe lume
Pe lângă maica lui azilul ?
Cum a putut să moară tata
Când este-al meu și când prea bunul,
Era un suflet de iubire
Cum n'a mai fost cu el nici unul ?...
Trăesc cei plictisiți de viață,
Și tot ce-i rău trește încă,...
Pe nimeni moartea nu-i culege,
Doar tata doarme'n pace-adâncă.
Dar unde-i scris această lege ?
Și cum să spun eu că n'am tată
Când mi se pare o poveste
Cum alta nu e mai ciudată ?...
Dar, poate, vestea nu-i poveste
Și sunt cu-adevărat orfanul;
Azi tata-i poate într'o groapă
Cu alți cincizeci eroi, sârmanul !...
Mai pot să cred în vre-o minune
O, ce n'ași da să spun că tata
E printre noi și, nu e mort !...

Gigi Perelighin
Orfan de războiu
Elev al școlii militare dela M-rea Dealului.

„Legiunea de onoare” și „scriitorii fără titluri”

— O interesantă problemă se discută azi în Franța

Zilele trecute consiliul ordinului Marei cancelarii a „Legiunii de onoare” a avut să se pronunțe asupra unui foarte interesant caz care privea pe doi cunoscuți scriitori francezi.

D-nii Paul Gerald și Charles Barret, ambii autori dramatei de mare succes, au fost distinși cu „Legiunea de onoare”.

Cancelaria ordinului însă s'a opus la acordarea acestei distincțiuni numiților scriitori și a dispus ștergerea lor de pe listă.

Cazul a produs mult zgomot în presă și în cercurile artistice, deoarece ștergerea celor doi autori se făcuse din considerațiunea că „nu au titluri suficiente.”

D. Robert de Flers, cunoscutul om de litere și director al ziarului „Figaro”, într'o scrisoare adresată marelui Cancelar al ordinului, a protestat împotriva unui asemenea fel de a vedea și a arătat că el constituie o nedreptate pentru două din cele mai de văză personalități ale teatrului contemporan francez.

D. Gerald, — a spus în scrisoarea sa directorului lui Figaro. — este „unul din orgoliile cele mai strălucite și mai distinse ale scenei franceze” și „unul din agenții cei mai activi și mai prețioși ai propagandei prin teatru.”

Buna credință a membrilor Consiliului ordinului pare a fi fost surprinsă în momentul când a procedat la ștergerea celor doi autori, — a adăugat d. de Flers, — și asemenea procedare poate produce incidente și urmări mai „neplăcute pentru ordin de cât pentru cei interesați în această chestiune”.

La fel cu d. de Flers s'au exprimat, în privința aceasta, și d-nii Paul Appel, membru al „Institutului”; de Nalèche, președintele sindicatului presei, Abel Hermant, dela „Academia Franceză”, ca și toți fruntașii literelor franceze.

Premii pentru natalitate în Franța

Se zice că guvernul francez oferă, în fiecare an, un anumit număr de medalii mamei franceze cari au cei mai mulți copii.

Anul acesta medaliile respective s'au acordat unor mame cari au, una zece, alta doisprezece și alta treisprezece copii. O alta, în fine, care are paisprezece copii, a obținut și o mențiune specială.

ARTA VERSIFICAȚIEI

Ce spunea despre ea maestrul
Al. Macedonski

Acei cari scriu versuri își pot da seama că ritmul este un fel de scandare ce variază după lungimea versurilor, și că dacă nu se menține cezură cu strictete, poezia va pierde din armonia ei. Or, îi este iertat unui începător să nu ție seama de aceste reguli, dar nu și unui poet — căci tocmai pentru a deosebi versul de proză s'au stabilit aceste reguli. Rimele nu fac de cât să confirme cele spuse; ele mai arată că forma poeziei poate evolua și progresa mereu, căci latinii nu aveau rime și acestea au fost adăugite tot de geniul latin, adică de poezii francezi și italieni cari au adoptat această inovație ce învederea și mai mult apropierea poeziei de muzică, întru cât și versurile se fac după principiul simetriei care, când este realizat ne dă acea impresie armonioasă ce pune în valoare sentimentele și ideile.

Se va zice poate că nu este nevoie de un vers corect pentru a se exprima orice simțire sau gândire omenească; la aceasta vom răspunde că acei ce au asemenea păreri, n'au nevoie să scrie versuri. Nu au ei la îndemână lor proza? Proza ce adesea ori este mai poetică de cât o poezie proastă.

Propozițiunile și frazele n'au reguli fixe după cari să fie grupate.

În proză avem libertatea să scriem cum vrem.

Fiecare poate avea stilul său, forma sa, pe când în poezie suntem reținuți de sfârșitul fiecărui vers, fiecărei rime.

Proza este ca un ocean ale cărui țărături sunt de toate formele, și ne putem duce pe valurile lui în voia vântului sau în voia gândului nostru, către glorie.

Poezia, prin forma ei, o putem asemui cu un lac încadrat de ghizduri de marmoră.

Când apele lacului se umflă trecând peste maluri și luându-și aere de mare sau ocean, atunci nu mai e lacul frumos și aristocratic, închis în forme armonioase, și nu e nici mare, nici ocean, ci ia înfățișarea unei bălți neîngrijite.

Să nu se creadă prin faptul acestei asemui că în poezie nu se pot închide orice gândiri oricât de mari ar fi. Se pare din contră, că greutatea întâmpinate la formularea cugetărilor în versuri, le împuțernicește.

Astfel se explică existența poeziei epice și parnasiene.

Omer, Dante, Milton etc., au scris mărețele lor opere în versuri. Marii poezii au oglindit pentru veci în acest lac al poeziei, gândurile lor, căci apele lui sunt destul de adânci ca să reflecteze ca și cele ale oceanului, totul cu toate stelele.

Acestea erau părerile lui A. Mace-

O antologie a poezilor orbi

— Versurile luminoase ale celor ce trăiesc în noapte —

Societatea „Homeria”, din Paris, pentru publicarea operelor orbilor, a publicat o „Antologie a poezilor orbi contemporani”, cu prefață de generalul Balfourier. Antologia menționată cuprinde opere a douăzeci de autori: orbi de războiu, orbi civili, doamne și fete oarbe.

• E în adevăr ceva mișcător să citești

aceste versuri, consacrate în mare parte tablourilor colorate ale acestei vieți pe care ochii omului ce scrie nu le poate vedea, ci sunt osândiți la întinerie vecinic.

Dăm aci, în traducere liberă, în proză, poemul pe care d-na Bertha de Calonne îl dedică fiicei sale :

OCHII TĂI

FIICEI MELE

Ochii tăi, mării tăi ochi, cu lungi gene tremurătoare,
Lumina-vor drumul și pentru mine ;
Ei vor avea farmecul intraripat, mai mult decât omenesc,
Al albastrelor priviri ale ingerilor, căroro le și seamănă...
Ochii tăi, mării tăi ochi, cu lungi gene tremurătoare,
Lumina-vor drumul și pentru mine.

Ochii tăi, mării tăi ochi, Dumnezeu mi-i trimite
Spre a mă mângâia de ceeace El mi-a luat.
Sunt așa de frumoși, că visul meu înmărmurește lângă ei
Și orgoliului meu îi e frică de bucuria ce-o simte !
Ochii tăi, mării tăi ochi, Dumnezeu mi-i trimite
Spre a mă mângâia de ceeace El mi-a luat.

Ochii tăi, mării tăi ochi, în culoarea frunzei de merișor,
Ce luminează până și'n noaptea în care trăiesc,
Ei sunt mândria inimii mele de mamă,
Și răzbunarea ochilor mei de biată oarbă !
Ochii tăi, mării tăi ochi, în culoarea frunzei de merișor,
Ce luminează până și'n noaptea în care trăiesc !

donski pentru justificarea formei clasice și pentru menținerea ei în poezie. Vom cerceta acum, făcând analiza unei poezii, cum putem obține o formă cât mai aproape de perfecțiune și pe urmă, rafinamentele poetice de care e susceptibilă forma clasică.

NIK. M.

Insemnările unui trecător

Sentimentul vitezei.

Se face de obicei constatarea, că noi, cei de azi, — după lecția de regenerare morală a războiului — suntem stăpâniți de teama de a nu perde timpul.

Se constată de unii, — cu alte cuvinte — că suntem foarte grăbiți și activi. Avem la îndemână telefonul, ca să aranjăm chestiunile sentimentale; telegrafia fără fir, ca să fim informați; aeroplanul, ca să călătorim. Pe cât de generală și filosofică e constatarea aceasta, pe atât e de iluzorie.

Vă rog gândiți-vă un moment la treburile noastre și siliți-vă să împropățați memoria, câte zile trebuie să bateți la ușa vreunui birou de autoritate publică până să obțineți un certificat, care ar putea fi scris în 2 minute !

Ah, ce frumos !

Am urmărit într-o stațiune climaterică, nenumărate grupuri de vizitatori și vizitatori. N'a fost grup, n'a fost gură dela fiecare din grup, care să nu exclame când melancolic, când languros, că tot ce-i simplu e frumos. Și ce vreți expresie mai simplă, ca „ah, ce frumos” pentru admiratorii, cari nu se mișcă de pe scaunele vreunei cofetării oarecare.

Asociație de interese.

O doamnă, căreia-i place să găsească zilnic, în tovărășii extraconjugale, alte ascunzături în pădurea de lângă satul, unde și-a fiat vilegiatura, spune :

— Nu'nțeleg căsătoria de cât ca o asociație de interese.

Când i s'a replicat doamnei, că din moment ce interesele sunt divergente, prin zilnicile noi ascunzături în pădure, asociația nu mai e asociație, a luat o înfățișare de moralistă și-a strigat că nu permite să fie insultată.

Observația și logica sentimentală a unor femei e admirabilă și'n pădure și'n saloane.

Trab

PĂCATUL

Rătăceam prin pădurea desfruzită. Aveam cu mine și pușca de vânătoare, dar uitasem aproape de ea. Eram înfundat într'un desis. Coasta era prăpăstioasă, că de-abia mă țineam să nu alunec între mărăcini. După câți-va pași, zării înaintea mea, pitulată după o ridicătură, o colibă pipernicită, acoperită cu puțin fân. De odată auzul meu este izbit de un mormăit. Mi se părea că visez. Ce putea fi ?

Dangătul clepotului suna de vecernic. Mormăitul se auzea din ce în ce mai pronunțat, Mai înaintai puțin și în fața mea apărură o vedenie, care aducea mult cu un preot. Glasul lui tremura și blând mă lămurii :

— „Imi făceam rugăciunea ; și după ce mă privi cu puțină neîncredere, începu :

— „Dar ce vânt te-a adus pe-aici, domnișorule, că decând stau eu în schinii aștia, n'am văzut făptură omenească. In adevăr, vedeam că niciodată nu mă lăsasem prin râpa în care mă aflam. I-am spus drept că am venit la vânătoare. Era acum seara. Frigul mă făcea să cam strâng din umeri. Bătrânul preot observă lucrul ăsta și chiar se ridică să aducă câteva vreascuri să facă un focușor. In lipsa lui cercetai patriarhala locuință : câteva strente aruncate într'un colț, o carte bisericască, unșuroasă și învechită, atâta tot. Cine era acest bătrân, ce căuta prin locurile astea ? Peste puțin timp se întoarse cu scăpărătoarea și ațâța un foc ce palpâi, în curând, vesel, în acest locaș al restriței.

— „Te gândești, de sigur, domnișorule”, începu el cu glas trăgănat „ce caut aici”. Am să-ți spun ! „Oftă, mototoii antireul între mâini fixând para focului ; cu o voce ca de animal rănit începu :

— „Aveam și eu acum șapte ani parohia mea în satul Petricani. Eram însurat și o duceam binișor cu cei câțiva gologani ce-mi eșeau dela botezuni, morți și slujbe. Femeea mea, era din neamuri mai răsărite ca mine și-i plăcea să-i fie casa mai împodobită, ca la alte negustorese din sat. Imi spunea veșnic să-i cumpăr *acareturi*. Bani însă nu aveam ; din puținul ce câștigam trebuia să-i dau lui Mirică, feciorul meu, care învăța la București”. Aici ochii i se umeziră. Răsuffă puțin, apoi inghițind din greu nodurile ce-i năvăleau în gât reîncepu : „Strânsesem câteva mii de franci pentru repararea bisericii, care era dărăpănată. Adusesem maiștri italieni, din jos, care se puseră pe lucru. Acum nu mai puteam sta în casă ; femeia mă tot îmboldea să-i cumpăr mătasuri. Azi olcăcă, mâine tot așa, am risipt toți banii bisericii. Zidarii isprăvseră de lucru, acuma mă îngrămădeau să le plătesc. De unde bani ? N'aveam o lețcaie. I-am tot amânat cu

de azi pe mâine, dar dela o vreme oamenii începură a șopti... Mă muncăra feluri și chipuri cum să pot face parale, să nu mă fac de răs.

Așa, îi zic, într'o Sâmbătă pe la o după amiază lui fiu-meu — îi zic — „Măi Mirică, du-te la cumnatu-tău și dă-i scrisoarea asta și are să-ți dea niște bani.

Bietul, Dumnezeu să-l erte, chiar de cuseară pleacă la gară.

Trecuseră dea opt zile dela plecarea lui și tot nu venea... Il așteptam ca pe jar... Se'mplinea acum a doua săptămână. Cătră seară, nenorocirea, îl aduce la mine pe un ungurean chiabur, care trecuse cu câteva zile în urmă, cu niște vite de contrabandă. Acum se întorcea. Imi ceru găzduire fiindcă — spunea singur, — avea mulți bani și se temea să doarmă la crâsmă.

Imi încolți atunci un gând năprasnic: să-lucid și să-i iau banii. L'am primit. L'am așezat într'o odaie mai îndosită... mai la o parte... Cum Mirică nu era acasă era numai bine. Într'un început când îmi venise gândul ăsta, l'am aruncat deoparte ca pe o ispită a celui necurat; însă cu cât miezul nopții se apropia cu atât o putere vrăjmașă stăruia mereu în mine... mă tot trăgea spre odaia lui Mirică unde dormea ungureanul. În timpul acesta, auzii în curte un zgomot neobișnuit. Peste puțin însă zgomotul acesta încetă cu desăvârșire, așa că nu-i dădui mare însemnătate. După miezul nopții m'am dat jos din pat. Imi ticăia inima, să'mi rupă coșul pieptului. Apucaii toporul de după ușă, pe care

nici nu știu când mi-l pregătisem și tiptil, m'am strecurat încet în odaie unde sforăia ungureanu, m'am apropiat de căpătăiul patului, și când m'am crezut bine, am ridicat toporul și-am lovit... nici n'a gemut"...

Aici preotul își acoperi fața cu mâinile și-și întoarse capul dela foc. Urmă... „Am aprins un muc de lumânare. Ce să vezi? Pe pernă zăcea capul sfărâmat a lui Mirică. Nu-mi venea să cred. Am apropiat lumânarea: era Mirică! Am rămas trăsmit. Broboane de sudoare rece îmi ardea fața... Cum stăteam așa simții după gât două mâini că mă strângea cu putere. Era ungureanul care se repezise depe cuptior. Am căzut mototol la picioarele lui. Nu știu după câte zile m'am trezit pe podelele închisoarei. Am fost judecat și condamnat la cincisprezece ani muncă silnică.

Când mi-a dat drumul am luat-o drept înainte, peste țărini, peste arături, ca un om cu mințile pierdute și-am tot mers până m'au băgat în fundul pădurei ăștia: mi-am făcut coliba asta în care locuiesc de câțiva ani. Mă hrănesc cu ce pot... Am să stau aici până la moarte, să-mi răscumpăr păcatul. Iarna vin lupii până aproape de colibă, se uită la mine și fug: li-e silă și dihaniilor de mine..."

Era în amurg... Asemeni unor lumânări, sutele de trunchiuri, învăluite în lumina unui cenușiu-verzui, dădeau un tablou măreț: par'că în lumina aceasta se amesteca cova din regretul și păcatul acestui bătrân nenorocit.

T. Mociulski-Pomăria

FRICA

Novelă de Guy de Maupassant

După masă ne-am urcat pe punte. Înaintea noastră, Mediterana nu avea nici o încrețitură pe toată suprafața-i luminată de un clar puternic de lună. Vaporul uriaș aluneca ușor, arucând spre cerul plin de stele un șarpe gros de fum; îndărătul nostru apa cu desăvârșire albă, agitată de trecerea vaporului, bătută de elice, spunega, răzvrătită par'că, răsfrângând mii de lumini.

Pe punte, ne aflam vre-o șase opt bărbați, tăcuți, admirând priveliștea cu privirile țintite spre Africa îndepărtată unde ne duceam. Căpitanul, care ținea o țigară de foi, în mijlocul nostru, reluă convorbirea avută în timpul mesii.

— Da, n'a fost frică în ziua aceea. Vaporul meu a rămas șase ore nemisecat, bătut de mare. Din fericiere am fost culeși pe seară de un vapor englez care ne-a zărit.

Atunci un bărbat înalt, cu fața bronzată, cu înfățișarea gravă, unul din bărbații aceia pe care-i simți că au cutreierat țări întinse, înfruntând neînecat tot felul de primejdii, și ai căror ochi păstrează în adâncul lor,

agitație, neliniște, dacă vrei, dar frica e cu totul altceva.

Căpitanul, reluă răsând:

— Vai Doamne! îți mărturisesc că mi-a fost frică.

Atunci bărbatul cu fața bronzată, rosti cu o voce liniștită:

— Dă-mi voie să mă explic. Frica, și oamenii cei mai îndrăzneți o pot resimți, — e ceva îngrozitor, e o senzație înfiorătoare, ca o descompunere a sufletului, un spasm puternic al gândului și inimei, a cărui amintire numai, îți dă fiori de groază. Dar asta nu se întâmplă când ești curajos, nici în fața unui atac, nici în fața morții inevitabile, nici măcar în fața tuturor formelor cunoscute ale pericolului; asta se întâmplă în anumite împrejurări anormale, sub anumite influențe tainice, în fața pericolelor nețarmurite. Adevărata frică e ceva ca o reminiscență a teoriilor fantastice de altă dată. Un om care crede în strigoi și care-și inchipuie că vede un spectru noaptea, trebuie să resimtă frica în toată înspăimântătoarea-i oroare.

Eu am resimțit cu adevărat frica în două ocazii ale vieții, sunt vre-o câți-va ani de atunci. — deși am trecut printr'o sumedenie de aventuri îngrozitoare și care păreau absolut mortale.

Am fost lăsat drept mort de către toți. Am fost condamnat ca răzvrătit... să fiu spânzurat în America; am fost osândit să fiu aruncat în mare de pe puntea unui vapor pe coastele Chinei. În fie-cedată m'am crezut pierdut, mi-am făcut socotelile, fără înduioșări și chiar fără regrete.

Dar frica, o! frica nu e asta. Am presimțit-o în Africa, și cu toate acestea ea e o frică a Nordului; soarele o împrăstie ca pe un nor de ceață. Observați bine asta domnilor. La orientali viața nu prea prețuiește mult; imediat te resemnezi; nopțile sunt senine și lipsite de legende, sufletele sunt de-ascmeni lipsite de grijele întunecate care zăpcesc creierii în țările pururi înghețate.

ceva din priveliștile stranii pe cari le-au văzut; înfățișat unul din bărbații aceia pe cari îi ghicești că sunt oțeliți în vitejie, vorbi pentru întâia oară:

— Va să zică, domnule căpitan, spui că ți-a fost frică; nu te cred. Te înșeli asupra cuvântului și asupra senzației pe care ai încercat-o. Unui om energic nu-i este nici odată frică în fața pericolului iminent. E emoție,

MATURATORUL

— SATIRĂ —

— Unde mergi cu mătușoaiul trântit țanțoș pe spinare?
Unui om, drumeț al muncii, îi făcu altu'ntrebare.
— Pân' aicea m'a fost drumul și aicea m'a opresc.
A răspuns maturatorul, iar acum mă pregătesc
Strada asta să o curăț; ea mi-a fost orânduită
De primar, ș'a lui poruncă va fi sfânt îndeplinită.
Ia te uită cum fac treabă, târșă-târșă, ca să vezi
Cum d'a mea destoinicie pot să dau ori când dovezi.
Da, o curăț, dar mai este și o altă murdărie
Ce se'nlinde'n toată țara c'a potopului urgie.
Și nu știu când, când anume s'o ivi primarul care
Să o curețe, sărmana, mai curând va fi în stare!...
Vorba mea cercetătoare tot mereu la toți o'ndrept.
Dar răspunsul la 'ntrebare în zadar îi tot aștept.

N. TINO

REVERIE

*Petale roșii ca de sânge, au început să cadă'n stol
Și să acopere în pripă, pământul pus tuit și gol...*

*În păduricea vestejită a început să toarcă'n vânt
Macabru croncânit, o cioară pe al florilor mormânt...*

*O jălfaire aripată a visului ce moare-acum
Se stinge molcom în tăcerea, cernută'n taină peste drum....*

*E-atăt de tristă simfonia ce picură în ritm de vânt,
Că simți cum visul care moare, se-afundă'n taină de mormânt...*

D. Tisha-Ploști

În orient poți să cunoști panica bunăoară, în schimb vei ignora frica. Ei bine iată ceia ce mi s'a întâmplat în Africa.

Străbăteam dunele uriașe din O-nargla. Acolo se află una din cele mai bizare țări de pe suprafața pământului. Cunoașteți, firește nisipul fin de pe plajele nesfârșite ale oceanului. Ei bine, închipuiți-vă o clipă oceanul însuși preschimbat în nisip în mijlocul unui aragan. Închipiți-vă o furtună tăcută de valuri nemișcate de praf galben. Și aceste valuri inegale și diferite sunt înalte ca munții, și pe marea asta furioasă mută și nemișcată, soarele arzător de la sud își varsă para lui neîndurată. Trebuie să urci lamele astea imense de aur. să le cobori și să le urci din nou, necontenit, fără odihnă și fără răgaz. Căii se înfundă până la genunchi și alunecă pe pârânișul celalt al colinei.

Eram doi prieteni urmați de opt spahii și de patru cămile.

Nu mai vorbeam, copleșiți de căldură, de oboseală, cu gâturile uscate de sete.

De-odată unul din însoțitorii noștri scoase un țipăt; toți se opriră și rămaseră nemișcați, surprinși de un fenomen inexplicabil, bine cunoscut de călători în ținuturile astea pierdute.

Undeva aproape de noi, într-o direcție nedeterminată, misteriosul tambur al dunelor bătea distinct și prelung, când mai tare, când mai slab.

Arabii înspăimântați se priveau, și unul din ei zise în limba lui: „Moartea e de-asupra noastră” Și iată că de-odată, tovarășul meu, prietenul meu, căzu de pe cal, cu capul înainte, trăznit de insolație.

Și timp de două ore, în care în zadar n'am încercat să-l scap, tamburul misterios îmi umplea mereu urechia cu zgomotul lui monoton, intermitent și de neînțeles; și simțeam strecurându-se în oase frica, adevărata frică, o frică oribilă în fața acestui cadavru iubit, în groapa asta incendiată de soare, între patru munți de nisip, în vreme ce ecoul necunoscut ne arunca la două sute de leghe departe de ori ce sat francez.

În ziua aceea am înțeles ce înseamnă frica, cu toate astea am simțit-o

și mai lămurit în iarna trecută.

Căpitanul întrerupse pe povestitor: — Mă iartă domnule, dar tamburul acela ce era?

Călătorul răspunse:

— N'ași putea spune de oarece nimeni nu știe ce e tamburul acesta straniu. Ofițerii, surprinși adesea de zgomotul acesta ciudat îl atribuie în general ecoului mărit, multiplicat, umflat peste măsură, de neregularitatea dunelor, de grăunțele de nisip luate de vânt și duse într'un stuf de erburii uscate; căci s'a observat că'n totdeauna fenomenul se produce în vecinătatea plantelor mici arse de soare și tari ca pergamentul.

Acest tambur n'ar fi așa dar, de cât un fel de miraj al sunetului. Iată tot ce pot să vă spun, fiind că toate astea le-am aflat de-abea acum.

(Sfârșitul în N-rul viitor).

traducere de Const. A. I. Ghica

Cinci văduve pentru o singură moștenire

Un caz destul de puțin banal s'a petrecut zilele trecute în Mexico, țară care, dacă este reputată pentru bogățiile sale nesfârșite de aur, nu e mai puțin renumită pentru romantismul unora din locuitorii săi.

Un faimos bandit, Pancho Villa, șef al unui grup care teroriza un vast ținut, a fost ucis de unul din rivalii săi.

În Mexico, meseria de bandit pare a fi destul de rentabilă. Fapt este că depe urma lui Villa a rămas o frumoasă avere, care conform legii, revine soției sale. Care n'a fost și nu este încă mirarea autorităților și a lumii, constatând că Villa era căsătorit în cinci localități cu câte o femeie, și că fiecare din ele vine acum, ca soție, să ceară moștenirea soțului răposat.

Adăogați la aceasta faptul că Villa a avut copii, cu fiecare din ele, și că el personal are și frați, spre a înțelege cât de greu e uneori să împarți moștenirea unui bandit.

Ce a devenit teatral „Sarah Bernhardt”

Cu toate că vacanța încă nu s'a sfârșit, primăria Parisului se ocupă de aproape de destinațiunea ce trebuie dată teatrului „Sarah Bernhardt”.

Se vorbise întâiu de vinderea lui. Acest proiect însă a fost părăsit complet. Teatrul „Sarah Bernhardt” va continua a fi închiriat și exploatat, rămânând deocamdată sub actuala administrațiune.

Instituțiunea va fi destinată artei dramatice, fără să excludă spectacolele muzicale cerute de împrejurare. Primăria Parisului își rezervă dreptul de organiza concertele simfonice.

Actuala administrațiune va fi obligată să reia, lunar, câte un matineu gratis, din repertoriul clasic. Tot odată i s'a pus în vedere că-i este interzis să aibă mai mult de 10 la sută personal artistic ne-francez.

LUMINA

*Bătrâne orb, mă 'nduiozezi
Cu cântecul-ți de flaut,
O! de-ai putea tu ca să vezi
Cum ca și tine cant
Cu inimă de dorari plină,
Lumină!*

*Tu cântă și'n cântec pat
Nădejdea și durerea,
Mai sfânt acum, ca tine nu-l
Credința ta îți dă puterea
S'aștepți cu fruntea sus, senină
Lumină.*

*Dar eu, deși am ochi ce văd
A lumii zbuțumare;
În sufletu-mi i-așa prăpăd
Și-atâta 'ntunecare,
Încât eu cant plin de vînd
Lumină.*

*O! cum aș vrea sărmâne orb
Din sufletu-ți cel mare,
Lumina ta s'o strâng, s'o sorb
Să dau durerei atinare
Și sufletului ce se 'nchină
Lumină.*

*În schimb, primește ochii mei
Să vezi o lume 'ntreagă,
Dar eu mă tem că ai să cei
În viața ta prbeagă,
A sufletului prea senină
Lumină!*

Ioan St. Nechita, Botoșani

CITIȚI ZILNIC „UNIVERSUL”

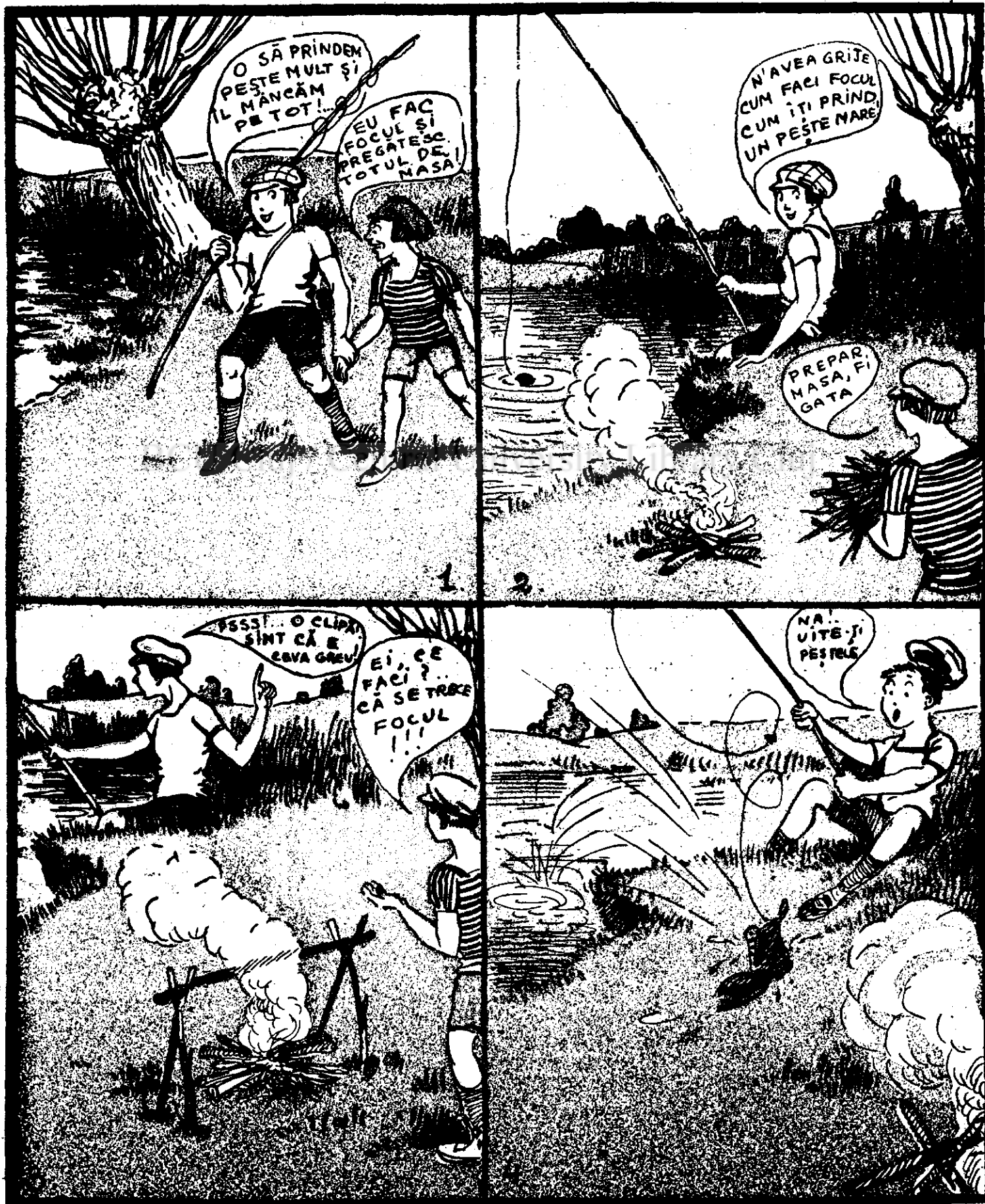
MARE ZIAR COTIDIAN
Cel mai bine informat ziar din țară,
cu cele din urmă știri din lumea în-
treagă telegrafice și telefonice.

Abonamente	Abonamente
IN ȚARA:	ÎN STRAINATATE
Lei 180 pe 3 luni	Lei 360 pe 3 luni
„ 300 „ 6 „	„ 700 „ 6 „
„ 650 „ 12 „	„ 1300 „ 12 „

— 2 lei exemplarul —

Un pescar norocos

Sau peștele lui Toto